

Сипко, Й: Этнокультурный базис русско-словацких переводов. Наука, Prešov 1999, 143 s. ISBN 80-967602-8-9.

Monografie slovenského rusisty Jozefa Sipka je významným vkladem do dosud nepřehledné rozsáhlé odborné literatury v oboru rusistické translologie. Jde o moderní, aktuální pohled na vybrané rusko-slovenské jazykové jevy sledované prizmatem etnopsycholingvistiky.

Klíčovým pojmem monografie je pojem **etnokulturém**, který autor chápe jako jazykový element vyjadřující etnokulturní realie daného jazyka. Za nejzajímavější etnokulturní fenomén považuje typicky ruské realie a na základě vlastních excerpce podává jejich klasifikaci. Vyděluje 1. Administrativní názvy, 2. Názvy platidel, 3. Sociální realie, 4. Měrné jednotky, 5. Názvy jídel a nápojů, 6. Slova a výrazy označující práci zemědělce, 7. Názvy dopravních prostředků, 8. Asociace se zvířaty a 9. Označení pro vlast.

Ve stěžejní části práce autor podrobně analyzuje vybrané skupiny ruského lexika (klasifikované na základě různorodých kritérií), např. vlastní jména, oslovení, slova složená, abreviatury atd., a na příkladech převzatých z ruské klasické literatury demonstruje možnosti jejich překladu do slovenštiny. Druhým, paralelním tématem monografie je analýza literárních reminiscencí v ruské publicistice popřestavbového období a částečně i v současné publicistice slovenské. Autorovi se daří na velmi zajímavém dokladovém materiálu přesvědčivě demonstrovat vliv duchovního dědictví ruské klasické literatury na současnou ruskou společnost, který se odráží i ve vyjadřovacích prostředcích ruské publicistiky, a zároveň sledovat asociační významové posuny v interpretaci etnokulturémů v jazyce publicistiky nejnovějšího období. Samostatnou kapitolku tvoří i nástin dokumentující vliv ruského kulturního dědictví na slovenskou publicistiku.

Autor poukazuje na nezbytnost mnohovrstevnatého, „polyvědního“ přístupu ke zkoumané problematice, který umožňuje uchopit sledované jevy z několika různých úhlů pohledu a nalézat v nich netušené souvislosti.

Sipkova monografie je prací převážně materiálovou, autor nashromáždil úctyhodné množství zajímavých rusko-slovenských paralel z různých oblastí etnokulturního lexika. Zdůrazňuje, že jedinou cestou úspěšného převodu etnokulturémů je jejich překlad z lingvokulturologických pozic, tzn. záměna jazykové jednotky vytvořené na etnokulturním pozadí výchozího jazyka jazykovou jednotkou na etnokulturním pozadí jazyka cílového.

Na výsledcích svých zkoumání dokazuje J. Sipko působení dvou navzájem protikladných tendencí: na jedné straně jsou to globalizační, integrační tendence vzájemného sblížení a prolínání jazykových a etnických kultur, na druhé straně je to snaha o uchování etnokulturních zvláštností jednotlivých, i tzv. malých jazyků. Překlad lze tedy chápat jednak jako prostředek sjednocování různých etnokultur, jednak jako nástroj přispívající ke vzájemné koexistenci a porozumění samostatných svěbytných jazykových kultur. Práce je psána rusky, což rozšiřuje okruh jejích potenciačních uživatelů i na zájemce z ruskojazyčného prostředí. Poučení v ní najdou nejen lingvisté a teoretikové překladu, může dobře sloužit i překladatelům z praxe, učitelům translologie.

logických disciplín a také sociologům, novinářům a všem, kteří chtějí hlouběji proniknout do umění překladu etnokulturního lexika.

Zdeňka Vychodilová

Михальчук, Т. Г.: Практикум по речевому этикету. Учебное пособие. Могилев, 2000 г., 128 с.

В введении к рецензируемому пособию автором высказывается мнение о том, что в настоящее время, когда понятие «экология» получает все более широкое значение, пришла пора говорить и об экологии общения, так как высокая культура общения в наше время становится важной социальной характеристикой личности.

В ряду проблем общения заметное место занимает вопрос о речевом поведении, связанном с ситуативными параметрами акта речи, ролевыми признаками и позициями коммуникантов. В речевом поведении, в свою очередь, особая роль принадлежит речевому этикету.

Реальную помощь студентам-русистам, будущим учителям, в овладении культурой речи как важнейшим средством обучения, воспитания, развития учащихся должен оказать предлагаемый практикум по русскому речевому этикету белорусской исследовательницы Т. Г. Михальчук из кафедры современного русского языка Могилевского государственного университета им. А. А. Кулешова.

Цель пособия – служить выработке навыков и умений речевого общения. Пособие состоит из следующих разделов, соответствующих ситуациям речевого этикета: I. Обращение и привлечение внимания. II. Приветствие. III. Знакомство. Представление. IV. Приглашение. V. Просьба. VI. Совет, предложение. VII. Согласие и несогласие с мнением собеседника. VIII. Извинение. IX. Compliment, одобрение. X. Поздравление. Пожелание. XI. Благодарность. XII. Прощание. XIII. Средства невербальной коммуникации.

Каждый раздел включает: 1) теоретический материал, характеризующий этикетную ситуацию в целом с указанием на национальную специфику использования конкретных формул речевого этикета; 2) практикум.

Практикум, в свою очередь, состоит из трех частей: 1) комментарии из книг по культуре речи, пособий по этикету, в том числе, и об истории русского речевого этикета; 2) речевой этикет в разговорной речи; 3) речевой этикет в художественных произведениях писателей 19-го–20-го веков.

В практикум введены разнообразие задания: этикетные задачи, «этикетная экспертиза», этикетные игровые ситуации. Пособие оживляют юмористические тексты, высказывания знаменитых людей, народные пословицы о речевом этикете. Однако доминирующим в общении является диалог, позволяющий развивать навыки спонтанной речи в полном объеме. Большое внимание уделяется не